

Στρατηγική δικαστική αγωγή

Από τη διαρθρωτική αδικία προς
νομική και κοινωνική αλλαγή

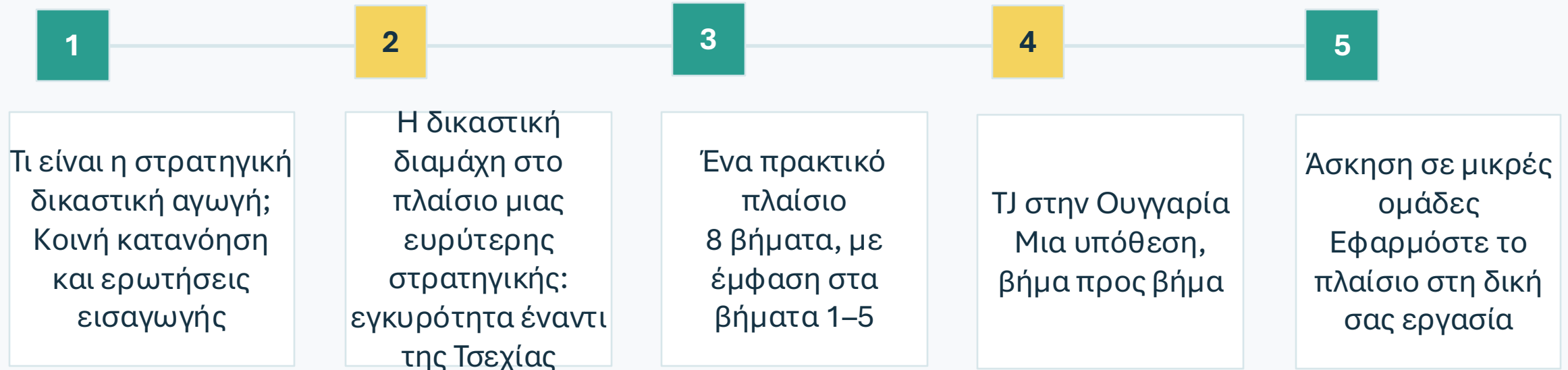
Συνεδρία 1 • Εκπαίδευση StratAGEic
16th Ιουνίου 2026

Ann Campbell

Το σημερινό μας ταξίδι

Μια πρακτική προσέγγιση της στρατηγικής
δικαστικής αγωγής

Αρχική αναστοχαστική σκέψη

**Τι σας έρχεται στο μυαλό όταν σκέφτεστε
τη στρατηγική δικαστική διαμάχη;**

**Ποια ζητήματα θα θέλατε να εξετάσετε
μέσω της στρατηγικής δικαστικής
διαμάχης;**

Τι είναι η στρατηγική δικαστική διαμάχη;

Δικαστική διαμάχη

Το να ζητάτε από ένα δικαστήριο να διορθώσει μια αδικία όταν κάποιος έχει υποστεί βλάβη ή έχει αντιμετωπιστεί άδικα.

Στρατηγική δικαστική διαμάχη

Η σκόπιμη χρήση της δικαστικής διαδικασίας για την αλλαγή ενός νόμου, μιας πολιτικής ή μιας πρακτικής που βλάπτει πολλούς ανθρώπους.

Στρατηγική αλλαγή

Μια δικαστική υπόθεση γίνεται μέρος μιας ευρύτερης πρωτοβουλίας για αλλαγή.

Η στρατηγική δικαστική αγωγή αποδίδει καλύτερα ως μέρος μιας ευρύτερης στρατηγικής

Στρατηγικό ερώτημα: τι πρέπει να αλλάξει, ποιος έχει την εξουσία να το αλλάξει και πώς μπορεί η δικαστική διαμάχη να ασκήσει πίεση;

Παράδειγμα: Validity κατά Τσεχικής Δημοκρατίας

Η δικαστική διαμάχη ως μέσο άσκησης πίεσης στο πλαίσιο μιας ευρύτερης πρωτοβουλίας

Τι διαπίστωσαν οι υποστηρικτές;

Κρεβάτια με δίχτυα σε ψυχιατρικά νοσοκομεία, συμπεριλαμβανομένης της χρήσης τους εναντίον γυναικών και ηλικιωμένων με άνοια.

Ποιο ήταν το βασικό πρόβλημα;

Στερεότυπα, επιχειρήματα περί «βέλτιστου συμφέροντος», πρακτικές των ιδρυμάτων και κενά στη νομοθεσία για την υγειονομική περίθαλψη.

Τι έπρεπε να αλλάξει;

Ο Νόμος περί Υπηρεσιών Υγείας και οι σχετικές πολιτικές έπρεπε να θέσουν τέλος στην πρακτική αυτή.

Τι θα μπορούσε να επιτύχει η δικαστική προσφυγή;

Να ασκήσει πίεση μέσω συλλογικής καταγγελίας, όταν δεν ήταν εφικτή η υποβολή ατομικής αγωγής.

Μια «ήττα» μπορεί ακόμα να αποτελεί στρατηγική νίκη

Ο στόχος ήταν να τερματιστεί η πρακτική και να αλλάξει ο νόμος

Πριν από την απόφαση

Η κυβέρνηση τροποποίησε τον νόμο και απαγόρευσε τα κλουβιά-κρεβάτια πριν η Επιτροπή εκδώσει την απόφασή της.

Επίσημο αποτέλεσμα

Η Επιτροπή δεν χρειάστηκε να διαπιστώσει παραβίαση, καθώς ο νόμος είχε αλλάξει.

Στρατηγικό αποτέλεσμα

Η υπόθεση συνέβαλε στη δημιουργία πίεσης και έστειλε ένα ισχυρό μήνυμα κατά των κλουβιών-κρεβατιών.

Βασική ιδέα: αξιολογήστε τη στρατηγική με βάση την αλλαγή που επιτεύχθηκε, όχι μόνο από το επίσημο αποτέλεσμα.

Ένα πρακτικό πλαίσιο: 8 βήματα

Σήμερα θα επικεντρωθούμε κυρίως στα βήματα 1–5

1

**Διευκρινίστε το
πρόβλημα**

5

**Αξιολόγηση
κινδύνου**

2

**Συγκεντρώστε
υποστήριξη**

6

Συλλογή αποδεικτικών
στοιχείων

3

**Σχεδιασμός
υποστήριξης πελατών**

7

Διεξαγωγή δικαστικών
διαδικασιών

4

**Ανάπτυξη σχεδίου
δράσης**

8

Εφαρμογή

Βήμα 1 — Διευκρίνιση του προβλήματος

Μετάβαση από τη ζημία στην πρωταρχική αιτία και στον στρατηγικό στόχο

Τι ακριβώς συμβαίνει;

Τα πραγματικά γεγονότα
Βασική αιτία
Οι άνθρωποι που πλήττονται

Ποια δικαιώματα εμπλέκονται;

Νομοθεσία για τα ανθρώπινα
δικαιώματα
Εθνική νομοθεσία
Διεθνή πρότυπα

Τι πρέπει να αλλάξει;

Νόμος
Πολιτική
Πρακτική
Κοινωνική αντίληψη

ΤΙ κατά Ουγγαρίας — αποσαφήνιση του προβλήματος

Μια στρατηγική υπόθεση στο πλαίσιο μιας ευρύτερης
πρωτοβουλίας

Βασικές αιτίες

Νομική ικανότητα και κηδεμονία
Εγκλεισμός σε ιδρύματα
Έλλειψη κοινοτικών υπηρεσιών

Πρακτική

Μεταχείριση που ισοδυναμεί με βασανιστήρια
ή κακομεταχείριση
Θάνατοι και έλλειψη διερεύνησης
Ατιμωρησία

Στρατηγικοί στόχοι

Αναγνώριση των γεγονότων
Τερματισμός της πρακτικής
Δικαιοσύνη για τα θύματα
Αλλαγή της αντίληψης

Αυτό που δεν μπόρεσε να επιλύσει μόνη της η δικαστική αγωγή

Η αμφισβήτηση της κράτησης δεν ήταν εφικτή
η πρόσβαση στις υπηρεσίες απαιτούσε άλλες
στρατηγικές
η υπεράσπιση και η μεταρρύθμιση παρέμειναν
απαραίτητες

Τι μπορεί να επιδιώξει η στρατηγική δικαστική αγωγή;

Διαφορετικοί στόχοι οδηγούν σε διαφορετικές στρατηγικές για κάθε υπόθεση

Αλλαγή ενός νόμου,
να καταργηθεί ή να
τροποποιηθεί

Επιβολή ενός νόμου
όπου αγνοείται

Εφαρμογή του
διεθνούς δικαίου
π.χ. CRPD

Εμπνεύστε κοινωνική αλλαγή,
μεταβάλλοντας αυτό που
θεωρείται αποδεκτό

Αλλαγή μιας πολιτικής
ή μια πρακτική που εισάγει
διακρίσεις

Καταπολέμηση της ατιμωρησίας
διερεύνηση και λογοδοσία

Δημιουργία προτύπων
κατευθυντήριες γραμμές ή διασφαλίσεις

Βήμα 2 — Συγκέντρωση της κατάλληλης υποστήριξης

Η στρατηγική δικαστική αγωγή σπάνια αποτελεί ατομική προσπάθεια

Νομική εμπειρογνωμοσύνη

δικαστική διαμάχη
δικαιώματα
παραδεκτότητα
μέτρα αποκατάστασης

Εξειδίκευση σε θέματα

δικαιώματα ατόμων με
αναπηρία,
δικαιώματα των ηλικιωμένων,
προσβασιμότητα

Εμπειρογνωμοσύνη σε θέματα αποδεικτικών στοιχείων

ιατρική,
κοινωνική,
ανάλυση από ειδικούς

Υπεράσπιση και μέσα ενημέρωσης

δημόσια πίεση
δημιουργία συνασπισμών

Βιώσιμη υποστήριξη

χρηματοδότηση,
ικανότητα προσωπικού,
συναισθηματική υποστήριξη

ΤΙ κατά Ουγγαρίας — υποστήριξη γύρω από την υπόθεση

Διάφοροι ρόλοι συνέβαλαν στη διαμόρφωση της στρατηγικής

Ομάδα δικηγόρων	Εμπειρογνωμοσύνη σε θέματα ανθρωπίνων δικαιωμάτων και δικαιωμάτων ατόμων με αναπηρία
Ιατρική / πραγματολογική εμπειρογνωμοσύνη	Δημόσια υπεράσπιση

Η υποστήριξη δεν είναι μόνο τεχνική.
Οι μακροχρόνιες δικαστικές υποθέσεις απαιτούν επίσης συναισθηματική ανθεκτικότητα, όρια και ανασκόπηση.

Βήμα 3 — Ανάπτυξη του σχεδίου της υπόθεσης

Οι νομικές επιλογές πρέπει να εξυπηρετούν τον στρατηγικό στόχο

Ξεκινήστε σε εθνικό επίπεδο

Οι περισσότερες διεθνείς οδοί απαιτούν την εξάντληση των εγχώριων ένδικων μέσων.

Σκεφτείτε μπροστά

Τα επιχειρήματα που προβάλλονται σε εθνικό επίπεδο καθορίζουν τη μετέπειτα πρόσβαση στο ΕΔΑΔ, στο ΔΕΚ ή στους μηχανισμούς του ΟΗΕ.

Προσαρμόστε τα ένδικα μέσα

Διαφορετικά δικαστήρια μπορούν να διατάξουν διαφορετικούς τύπους αλλαγών.

Ελέγξτε τη διαδικασία

Η νομιμοποίηση, τα αποδεικτικά στοιχεία, οι μαρτυρίες, τα προσωρινά μέτρα και η παραδεκτότητα έχουν σημασία από νωρίς.

Επιλογή δικαστηρίου: τι μπορεί να προσφέρει κάθε οδός;

Το «καλύτερο» δικαστήριο εξαρτάται από τη στρατηγική

Όργανα του ΟΗΕ

Συστάσεις προς την κυβέρνηση
Σημαντικό για τα διεθνή πρότυπα
Περιορισμένα μέσα επιβολής

ΕΔΑΔ

Αποζημίωση και διαπιστώσεις
παραβίασης
μπορεί να επηρεάσει την πολιτική
ή τη νομοθεσία
το κράτος διατηρεί περιθώριο
αντίδρασης

ΔΕΚ

Δεσμευτικές αποφάσεις του δικαίου
της ΕΕ
ενδεχομένως ισχυρές
διαδικαστικά περίπλοκο και λιγότερο
δοκιμασμένο στον τομέα των
δικαιωμάτων των ατόμων με
αναπηρία

ΤΙ κατά Ουγγαρίας — αποφάσεις σχεδιασμού της υπόθεσης

Η διαδρομή επιλέχθηκε για να εξυπηρετήσει την ευρύτερη στρατηγική

- Τα ένδικα μέσα έπρεπε να αναγνωρίσουν το συμβάν και να υποστηρίξουν μια ευρύτερη αλλαγή.
- Η εθνική οδός ήταν απαραίτητη για την εξάντληση των ένδικων μέσων.
- Το ΕΔΑΔ προτιμήθηκε έναντι των μηχανισμών του ΟΗΕ για αυτόν τον στρατηγικό στόχο.
- Η ελευθερία της πληροφόρησης συνέβαλε στο να καταδειχθεί ο λόγος για τον οποίο ο κηδεμόνας δεν θα αναλάμβανε δράση.
- Η νομιμοποίηση δημιούργησε τόσο κίνδυνο όσο και στρατηγική ευκαιρία.

Στρατηγικό δίδαγμα — η επιλογή του δικαστηρίου δεν αποτελεί μόνο νομικό ζήτημα: επηρεάζει τα αποδεικτικά στοιχεία, τους κινδύνους, τα ένδικα μέσα και τη δημόσια αφήγηση.

Βήμα 4 — Αξιολόγηση κινδύνου

Οι κίνδυνοι αποτελούν μέρος της στρατηγικής, δεν είναι κάτι που προστίθεται εκ των υστέρων

Κίνδυνοι που σχετίζονται με τον πελάτη

κόπωση ή απόσυρση
ενημερωμένη συγκατάθεση
αντίποινα ή εκφοβισμός
αλλαγές στις συνθήκες

Στρατηγικοί κίνδυνοι

αλλαγές σε πόρους και
προσωπικό
σύγκρουση με συνεργάτες
πολιτικές αλλαγές
μη συμμόρφωση

Νομικοί κίνδυνοι

κακό προηγούμενο
απόρριψη λόγω διαδικασίας
δικαστικά έξοδα
ζητήματα δικαιοδοσίας

ΤΙ κατά Ουγγαρίας — η οπτική του κινδύνου

Παραδείγματα κινδύνων που εξετάστηκαν στην υπόθεση

Στρατηγικά

Προστασία δεδομένων
Θέση των εταίρων
Ευρύτερη στρατηγική
κινήσεων

Νομικοί

Θέση,
Κακό προηγούμενο
Δικαστικά έξοδα

Μείωση

Νομικές συμβουλές
Προϋπολογισμός εξόδων
Προστασία από αντίποινα

Βήμα 5 — Σχεδιάστε τις μορφές υποστήριξης για τους πελάτες

Ρωτήστε πρώτα:

Τι θα μπορούσε να εμποδίσει το άτομο να συμμετάσχει αποτελεσματικά;

**Εύλογες / διαδικαστικές
προσαρμογές**

**Υποστήριξη για
μετακινήσεις, παρουσία και
επικοινωνία**

**Παραπομπές: θεραπεία,
υγειονομική περίθαλψη,
νομική βοήθεια,
ασφαλής στέγαση**

**Καθορισμός ορίων: ποια υποστήριξη μπορεί να προσφέρει η νομική ομάδα,
΄και τι υπερβαίνει το ρόλο της;**

Βήματα 6–8 — Από τα αποδεικτικά στοιχεία στην εφαρμογή

Τα επόμενα βήματα διατηρούν τη στρατηγική ζωντανή

6. Συλλογή στοιχείων

ιατρικά και κοινωνικά αρχεία
εκθέσεις και γνωμοδοτήσεις
εμπειρογνομόνων
μαρτυρίες
αιτήματα πρόσβασης σε πληροφορίες

7. Διεξαγωγή δικαστικών διαδικασιών

υποβολές και προσφυγές
ακροάσεις
υπομνήματα amicus
συντονισμός με τις δράσεις
υπεράσπισης

8. Υλοποίηση

μέσα ενημέρωσης και ευαισθητοποίηση
ανάπτυξη ικανοτήτων
παρακολούθηση δικαστικών υποθέσεων
Κανόνας 9 / συμμετοχή της επιτροπής

Άσκηση σε μικρές ομάδες: εφαρμόστε το πλαίσιο στη δική σας εργασία

Επιλογή Α

Χρησιμοποιήστε έναν νόμο, μια πολιτική ή μια πρακτική από το δικό σας πλαίσιο που θα θέλατε να αλλάξετε.

Επιλογή Β

Χρησιμοποιήστε το έτοιμο σενάριο εάν η ομάδα σας δεν διαθέτει συγκεκριμένο παράδειγμα.

Στόχος: να προσδιορίσετε εάν και πώς η στρατηγική δικαστική διαμάχη θα μπορούσε να συμβάλει στην αλλαγή.

Κατευθυντήριες ερωτήσεις για τις ομάδες εργασίας.

Ποιο νόμο, πολιτική ή πρακτική θα θέλατε να αλλάξετε;

Ποια δικαιώματα εμπλέκονται;

Πόσα άτομα ενδέχεται να επηρεαστούν;

Γνωρίζετε άτομα που θα ήταν πρόθυμα να αναλάβουν μια υπόθεση;

Τι εξειδίκευση και πόρους θα χρειαστείτε;

Ποια αλλαγή ή αποκατάσταση θα χρειαστείτε από το δικαστήριο;

Ποιοι κίνδυνοι ή προκλήσεις διακρίνετε;

Εναλλακτικό σενάριο: ψηφιακός αποκλεισμός στις δημόσιες συγκοινωνίες

Μια υπηρεσία λεωφορείων σε αγροτική περιοχή έχει σταματήσει να πωλεί εισιτήρια στο λεωφορείο ή στο σταθμό.

Τα εισιτήρια πρέπει πλέον να αγοράζονται μέσω εφαρμογής για smartphone, αφού σαρωθεί ένας κωδικός QR.

Εμπόδια στο σενάριο

η εφαρμογή δεν υποστηρίζει
προγράμματα ανάγνωσης οθόνης
περίπλοκες οδηγίες
πολύ μικρή γραμματοσειρά
δεν παρέχεται τηλεφωνική υποστήριξη
ή ανθρώπινη βοήθεια

Πρακτικές επιπτώσεις

δεν μπορεί να προμηθευτεί
τρόφιμα
αδυναμία προσέλευσης σε
ιατρικά ραντεβού
μειωμένη κοινωνική συμμετοχή
απώλεια ανεξαρτησίας

Στρατηγικά ερωτήματα

Ποια δικαιώματα εμπλέκονται;
ποια αλλαγή απαιτείται;
ποια στοιχεία χρειάζονται;
ποιοι κίνδυνοι προκύπτουν;

Σχόλια από τις ομάδες

Επαναφέρετε τη συζήτηση στις στρατηγικές επιλογές

1. Ποιο ήταν το στρατηγικό πρόβλημα;

2. Ποια αλλαγή θα επιδιώκατε;

**3. Ποιοι κίνδυνοι ή ποια στοιχεία στήριξης
έχουν τη μεγαλύτερη σημασία;**

Τελική ανασκόπηση

η στρατηγική δικαστική διαμάχη είναι μια διαδικασία επιλογής:

- της κατάλληλης υπόθεσης,
- με τη σωστή υποστήριξη,
- για τη σωστή αλλαγή.